

RAADSVOORSTEL

Raadsvergadering	20 februari 2023
Voorstelnummer	D385447
Datum raadsvoorstel	12 december 2022
Portefeuillehouder(s)	Ronald Vennik
Commissie	Commissie
Datum commissie	6 februari 2023
Soort agendering	Ter advisering
Agendapunt	
Team	BOR - BenB en gemeentelijk eigendom
Opsteller	Jorrit Ruiter
Datum B&W besluit	20 december 2022
Bijlagen:	1

Onderwerp : Beleidsvoorstel circulaire economie 2023-2026

Voorgesteld besluit

Het beleid circulaire economie 2023-2026 en de gekozen prioriteiten voor Heiloo voor 2023 en 2024 vast te stellen.

Geheimhouding

☐ Nee

RAADSVOORSTEL

INLEIDING

De Rijksoverheid geeft de gemeenten de opdracht om in 2050 volledig circulair te zijn en in 2030 het gebruik van primaire (abiotische) grondstoffen met 50% te verminderen. Met het grondstoffenplan 2019-2025 van Heiloo is het doel gesteld om te komen tot 30 kilogram restafval per inwoner in 2025. Daarnaast heeft de gemeente Heiloo eigen gemeentelijke ambities en wil hier invulling aan geven op een manier die aansluit bij de lokale situatie.

Met het inzetten van het variabele heffingssysteem voor afval van inwoners heeft de gemeenten Heiloo een goede stap gezet om naar de 30kg restafval te komen. Difter staat voor “gedifferentieerde tarieven” en houdt in dat de afvalstoffenheffing voor huishoudens afhangt van de hoeveelheid restafval die zij aanbieden. Met alleen goed scheiden van afval wordt deze ambitie alleen niet behaald, daarvoor is een bredere aanpak voor consumptiegoederen nodig. Daarnaast omvat de circulaire economie veel meer dan het afval van inwoners, om bijvoorbeeld het grondstoffen en CO2 probleem aan te pakken ligt er ook een grote opgave voor bedrijven en de gemeentelijke organisatie in bijvoorbeeld de bouw. De raad van Heiloo heeft op 5 oktober 2020 het Ambitiedocument Programma Klimaat vastgesteld, daarin staat om te komen tot strategie en uitvoering voor circulaire economie. Daarvoor dit raadsvoorstel.

INVLOED KADERS OP KEUZERUIMTE

Dit voorstel heeft betrekking op de volgende politieke dossiers:

1. Het collegeprogramma van gemeente Heiloo met daarin:
Opdracht aan het college:
 - Zet in op het actief reduceren van stikstof en CO2 bij het realiseren van woningbouw;
 - Geef hoge prioriteit aan de uitvoering van bestaande programma's (klimaat, RES 1.0, circulaire economie);
2. De raad van Heiloo heeft op 5 oktober 2020 het Ambitiedocument Programma Klimaat vastgesteld, daarin staat om te komen tot strategie en uitvoering voor circulaire economie. De raad ook aangegeven om de 'plusambitie' te hanteren voor klimaat thema's;
3. Grondstoffenplan 2019-2025 Heiloo.

Naast bovenstaande heeft dit voorstel ook betrekking op de volgende wet- en regelgeving:

- Het klimaat akkoord & Nederland Circulair 2050;
- Stikstofwet (wet stikstofreductie en natuurverbetering);
- Uitgebreide producenten verantwoordelijkheid (UPV) bedrijven; Modetrends in 2023 verantwoordelijk voor afgedankte kleding. UPV voor elektrische apparaten, verpakkingen, batterijen, matrassen en zwerfafval is in de maak;

Te verwachten wet- & regelgeving:

- Wettelijke MPG norm van 0,8 met verwachting naar 0,5 in 2025 (in plaats van 2030); [Hugo de Jonge over Circulair Industrieel Bouwen: “twee vliegen in één klap” | Lente-Akkoord 2.0](#)
- Wetgeving '**recht op reparatie**' weer een stapje dichterbij in het Europees parlement. <https://vng.nl/nieuws/wetgeving-recht-op-reparatie-weer-een-stapje-dichterbij>

In het beleidsdocument circulaire economie 2023-2026 is ook de uitvoeringsagenda voor 2023-2024 opgenomen, de uitvoeringsagenda is ter kennisgeving meegegeven aan de raad.

TOELICHTING OP HET VOORSTEL

Grondstoffen raken op en/of raken schaars, de hoeveelheid grondstoffen die we delven, produceren, vervoeren, gebruiken en op dit moment nog verbranden leidt tot grote problemen. Het verlies van biodiversiteit, de slechte toestand van onze lucht, water en bodem kwaliteit in Nederland (en wereldwijd) zijn gevolgen van het lineaire systeem. De grondstofprijzen en schaarste leiden wereldwijd, nu en in de toekomst tot grote problemen voor vele inwoners, bedrijven en overheden. De transitie naar een circulaire economie biedt oplossingen voor bovenstaande problemen en is daarmee noodzakelijk.

In een circulaire economie wordt de aarde niet uitgeput, gebruiken we zo min mogelijk grondstoffen en benutten we deze optimaal. Producten worden zo ontworpen dat zo weinig mogelijk grondstoffen nodig zijn, ook worden producten en materialen zo lang en zo vaak mogelijk gebruikt en daarvoor moeten ze herbruikbaar, te repareren en (hoogwaardig) te recyclen zijn. Energie komt zoveel mogelijk van hernieuwbare bronnen, zoals zon en wind en systeemdenken staat centraal.

De transitie naar een circulaire economie en de duurzaamheidsopgave in het algemeen vraagt om een integrale samenwerking en communicatie. Alle spelers; overheden, inwoners en bedrijven dienen samen te werken. De transitie vraagt daarnaast vooral om een gedragsverandering bij mensen. Het voorstel is om te richten op het creëren van een circulaire mindset en draagvlak bij zowel de mensen in de eigen organisatie als bij externe partners.

Voor het beleid en uitvoeringsprogramma is gekozen voor een focus op vier hoofdthema's; dit zijn de meest relevante circulaire oplossingsrichtingen. Zij zijn afgeleid van de onderwerpen en sectoren waar de EU, het Rijk, de provincie en de regio zich op richten en programma's voor hebben ontwikkeld. Het zijn thema's waarmee de grootste klimaatimpact wordt bereikt en waar we zelf het meeste invloed op kunnen uitoefenen. Van de Europese Green Deal tot de actieagenda van de provincie Noord-Holland en in februari 2023 brengt het Nationaal Programma Circulaire Economie een programma naar buiten (en verwacht wordt) met concrete richtlijnen voor decentrale overheden.

Het omvat de volgende vier thema's:

1. LANDBOUW

Het voorstel is om in 2023 in Bergen met twee pilotprojecten te starten en geleerde lessen mee te nemen naar Heiloo, Castricum en Uitgeest voor 2024. Zie toelichting hoofdstuk couleur locale.

Agrarisch ondernemers hebben sociaal, economisch en op het gebied van landschapsbeheer een belangrijke rol in het buitengebied. Het model van de huidige landbouw staat echter onder druk. De maatschappelijke kosten van de huidige landbouw zijn hoog voor inwoners en het klimaat: er worden veel grondstoffen gebruikt en stikstof en CO₂ geproduceerd. Aan de andere kant staat het businessmodel voor veel agrarisch ondernemers ook onder druk. Natuurinclusieve landbouw richt zich zowel op het sluiten van grondstoffenkringen als op een toename in biodiversiteit.

De gemeente stelt voor het beleid, doelstellingen en een visie voor de transitie naar natuurinclusieve landbouw in een participatief proces vorm te geven. Dit gebeurt samen met stakeholders uit het buitengebied. Deze stakeholders zijn agrarisch ondernemers, natuurorganisaties, PWN, waterschap, provincie, inwoners, supermarkten en ketenpartners. Het doel van het proces is tweeledig: ruimte creëren voor natuurinclusieve landbouw in ons

landschap (ruimtelijk- en grondbeleid) en businesscases te ontwikkelen voor korte ketens en ecosysteemdiensten.

Pilot 1: Het vormen van een visie en strategie waarin samen met stakeholders (agrarisch ondernemers, provincie, PWN, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, inwoners, experts) gekeken wordt naar hoe we ruimte kunnen creëren voor natuurinclusieve landbouw in ons buitengebied.

Pilot 2: Er wordt samen met vijf natuurinclusieve agrarisch ondernemers, lokale restaurants, twee supermarkten en consumenten een businesscase en marketingstrategie voor korte ketens ontwikkeld.

- Voorbeeld groter geheel: De provincie Noord-Holland wil de tuinbouw (waaronder de bollenteelt), akkerbouw en (melk)veehouderij in 2030 natuurinclusief laten zijn. Daarnaast werkt de provincie met haar voedselvisie aan een schone en veilige productie van gezond, betaalbaar en smaakvol voedsel voor iedereen met perspectief voor de boeren.

2. CONSUMPTIEGOEDEREN

Consumptie van spullen heeft de grootste impact op het klimaat in Nederland. Daarom is het heel belangrijk dat inwoners minder en bewuster consumeren en meer spullen gaan hergebruiken en repareren. De BUCH heeft als doel het faciliteren van voorzieningen, kennis en kunde van zowel de vraag- als aanbodzijde van het hergebruik en de reparatie van goederen. Zo kan hergebruik en reparatie de nieuwe norm worden. De focus is op het opbouwen van een ondernemersnetwerk, inwonersparticipatie en circulair onderwijs.

- Voorbeeld groter geheel: De EU (green deal; recht op reparatie) en het Rijk (grondstoffenakkoord) willen afval verminderen en willen dat producten repareerbaar zijn.

3. BOUW EN INFRASTRUCTUUR

De verwachting is dat de bouw tot 2030 goed zal zijn voor 50% van alle grondstoffen die we in Nederland nodig hebben (ongeveer 1 miljard ton). Daarnaast zijn de gebouwde omgeving en de bouwsector wereldwijd verantwoordelijk voor bijna 40% van de CO₂ uitstoot.

Samen met de koplopers uit de markt de circulaire bouw aanjagen en het goede voorbeeld laten zien. Daarom eerst een focus op de bouw, sloop en infrastructuur projecten die in opdracht van de gemeente plaatsvinden. Leerervaringen op doen, het goede voorbeeld laten zien, circulariteit borgen (omgevingsvisies, beleid, Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR), gronduitgifte) zodat in de toekomst circulariteit in alle bouw, sloop/renovatie & infrastructuur projecten in opdracht van gemeente wordt opgenomen.

Tegelijkertijd wordt er een netwerk van (koplopende) marktpartijen (zoals bouwbedrijven, projectontwikkelaars, ingenieursbureaus) opgebouwd die willen werken aan de circulaire transitie.

- Voorbeeld groter geheel: circulair bouwen kan oplossing zijn in relatie met stikstofwet, denk hierbij aan het gebruik van lichtere biobased materialen of prefab en modulair bouwen. Dit kan ook de snelheid van bouw ten goede komen.

Daarnaast is het volgende opgenomen in het voorstel:

- Vanaf 2023 een materialenpaspoort toe te passen bij alle nieuwe gebouwen die in opdracht van de gemeente worden gebouwd.
- Nieuw te bouwen gebouwen en woningen in opdracht van de gemeente vanaf 2024 onder de wettelijke MPG norm van 0.8 uit te vragen (rekening houdend met verwachte regelgeving m.b.t MPG, zie 2.1).

4. BEDRIJVEN (toerisme, textiel en bedrijventerreinen)

De urgentie voor bedrijven om met de circulaire economie aan de slag te gaan wordt steeds groter. Materialen en grondstoffen worden steeds duurder en schaarser, regelgeving strenger en de consument kritischer. Gemeenten hebben een groot belang bij een circulair bedrijfsleven. Het biedt volop kansen voor een gezonde regionale economie, werkgelegenheid en het milieu (denk aan vermindering van afval, CO₂ en stikstof). Eerst focus op bewustwording, behoefte van ondernemers inventariseren en samen met koplopers uit Heiloo andere bedrijven inspireren.

- Voorbeeld groter geheel: Op steeds meer producten komt een Uitgebreide producenten verantwoordelijkheid (UPV), consument wordt kritischer en banken/investeerders investeren in de toekomst alleen in duurzame/circulaire bedrijven. Daarnaast heeft bijvoorbeeld de provincie Noord-Holland als strategisch doel om bij te dragen aan meer circulaire bedrijven.

Binnen de thema's kan er per gemeente een verschil in focus en tempo zitten, zie daarvoor toelichting bij Couleur Locale.

DOOR HET COLLEGE OVERWOGEN ALTERNATIEVEN

Het college adviseert om voor het thema 'bedrijven' (bedrijventerreinen) sneller tot actie over te gaan dan vooraf begroot. Dit betekent een wijziging in de begroting, zie daarvoor hoofdstuk financiën hieronder.

Hieronder bij "couleur locale" wordt de focus en tempo voor de gemeente Heiloo benoemd. De raad kan besluiten om een ander tempo te kiezen binnen de thema's *landbouw* en *bedrijven*.

REGIONALE SAMENWERKING EN COULEUR LOCALE

De circulaire economie is een opgave dat regionale samenwerking vereist. Er bestaat al een samenwerking met o.a. gemeente Alkmaar, gemeente Hollands Kroon en Circulair West-Friesland om de circulaire transitie voor bedrijven in de regio te stimuleren. Samen met de provincie wordt op dit moment gewerkt aan een structuur voor een structurele samenwerking met de regio Alkmaar (Alkmaar, BUCH gemeenten en Dijk en Waard). De provincie Noord-Holland heeft hiervoor het initiatief genomen om begin 2023 de tweede bestuurlijke tafel voor regio Alkmaar m.b.t. circulaire economie te organiseren.

Couleur Locale

In het voorstel gaat Heiloo gelijk op in tempo en focus met de andere drie gemeenten wat betreft de thema's *consumptiegoederen* en *bouw & infrastructuur*. De projecten hiervoor starten in 2023.

Vanwege de plusambitie van Heiloo kan de raad onder het thema *bouw & infrastructuur* er bijvoorbeeld voor kiezen om bij (ver)bouwprojecten, waar de raad goedkeuring voor moet geven, hogere circulaire prestatie eisen op te nemen in de uitvraag. Denk hierbij aan; gebruik van biobased materialen, secundaire materialen, gerecyclede materialen, losmaakbaarheid van een gebouw, etc voor projecten zoals bijvoorbeeld rond Gebiedsvisie 't Loo of het gemeentehuis.

Voor het thema *consumptiegoederen* kan de raad bijvoorbeeld ruimte bieden voor een Circulair Centrum of aan ondernemers die goed scoren op de R-Ladder (zie pagina 12 beleidsvoorstel).

Mede gezien de omvang van de transitie naar een circulaire economie en de beperkte mogelijkheden qua structureel personeel inzet is gekozen om voor de thema's *landbouw* en *bedrijven* een ander tempo en focus te kiezen.

1. Landbouw: Heiloo start projecten 2024. Geleerde lessen van 2023 in de gemeente Bergen worden vanaf 2024 ingezet voor UCH gemeenten. Voor Heiloo betreft dit een plusambitie, in **geel** aangegeven in het beleidsvoorstel.
Het college adviseert deze iets terughoudende koers voor natuurinclusieve landbouw. Gezien de landelijke ontwikkelingen rondom landbouw, daarnaast is bij het vaststellen van het Programma Klimaat door de raad het budget voor natuurinclusieve landbouw uit de begroting gehaald.
2. Bedrijven:
Bedrijventerreinen; Heiloo start projecten in 2023. Geleerde lessen in Heiloo en Uitgeest samen met Greenbiz IJmond worden ingezet voor Castricum in 2024. Bedrijventerreinen vallen voor Heiloo onder de plusambitie.
Textiel; Heiloo start projecten in 2024. Vooronderzoek in 2023 en projecten vanaf 2024. Sector textiel valt voor Heiloo onder de plusambitie.
- Toerisme; In 2023 en 2024 alleen focus in gemeente Bergen en Castricum

Zie voor details Hoofdstuk 9 van het beleidsvoorstel.

RISICO'S

Hoe later de gemeente start, hoe meer er straks in een korte periode moet gebeuren en dan worden de koppelkansen in de omgeving niet goed benut. Naast alle klimaat, milieu en grondstoffen gevolgen.

1. Dit leidt ertoe dat de concurrentie positie van bedrijven in gemeente Heiloo achteruit zal gaan;
2. Als grof en restafval voor inwoners op niveau blijft zullen 'afvalkosten' van de gemeente omhoog gaan;
3. Zonder stikstofreductie komt naast biodiversiteit ook de woningbouwopgave in het geding;
4. Als de BUCH werkorganisatie zich niet voorbereidt met circulaire leerervaringen in de bouw & infrastructuur vormen toekomstige strengere wet & regelgevingen een probleem.

Daarentegen vraagt de transitie naar een circulaire economie om een andere manier van denken. Verandering is niet voor iedereen een even makkelijke opgave waardoor er weerstand kan optreden. Dit wordt ondervangen door eerst te focussen op koplopers (in de organisatie en daarbuiten) en daarnaast stap voor stap zoveel mogelijk mensen mee te nemen en inspireren om draagvlak te creëren.

Door het implementeren van circulaire principes in de bouw en infrastructuur kunnen kosten gaan stijgen. Ook dit vraagt een andere (circulaire) mindset, werk bijvoorbeeld met Total Cost of Ownership (TCO) en Milieu Kosten Indicatoren (MKI's).

FINANCIËN

Afgestemd met: controller

Onderstaande incidentele kosten zijn begroot voor het uitvoeringsprogramma, zie hoofdstuk 9 van beleidsvoorstel + uitvoeringsprogramma.

In de begroting van 2023 is destijds voorgesteld (en inmiddels goedgekeurd) om €31.000,- op te nemen voor Circulaire Economie voor het jaar 2023 (voor de €4.000,- aan overige

thema's was al dekking vanuit klimaat, dit zijn acties die klimaatprogramma breed worden uitgevoerd). Voor 2024 is €70.000,- opgenomen in de begroting.

Heiloo per thema	2023	2024
landbouw	€ -	€ 6.000
consumptiegoederen	€ 17.433	€ 23.492
bouw & infrastructuur	€ 13.925	€ 13.288
bedrijven	€ -	€ 20.500
overige thema's	€ 4.018	€ 4.018
totaal	€ 35.376	€ 67.298

Het college adviseert op voor het thema *bedrijven* sneller tot actie over te gaan voor bedrijventerreinen. Dit betekent een wijziging in de begroting van €8.000,- voor 2023, die er dan als volgt uit zou komen te zien:

Heiloo per thema	2023	2024
landbouw	€ -	€ 6.000
consumptiegoederen	€ 17.433	€ 23.492
bouw & infrastructuur	€ 13.925	€ 13.288
bedrijven	€ 8.000	€ 20.500
overige thema's	€ 4.018	€ 4.018
totaal	€ 43.376	€ 67.298

De dekking voor de Uitvoeringsagenda 2023 en 2024 komt vanuit klimaatgelden. Minister Rob Jetten heeft in zijn brief op 25-10-2022 laten weten dat Heiloo voor 2023 een bedrag van €462.732,- en voor 2024 een bedrag van €466.930,- zal ontvangen.

DUURZAAMHEID

De transitie naar een circulaire economie en de duurzaamheidsopgave in het algemeen vraagt om een integrale samenwerking. Het voorstel is afgestemd met programmaleider Klimaat en alle betrokkenen van het programma Klimaat.

PARTICIPATIE

Er is beleid ontwikkeld op participatieve wijze, dat betekent; voordat beleid is gevormd met stakeholders in gesprek om gezamenlijk een visie op de vier onderwerpen te vormen. Zowel intern als buiten de organisatie. Zo is er voor het thema *landbouw* een verkenning uitgevoerd en is een twintigtal stakeholders geïnterviewd. Voor het thema *consumptiegoederen* is een enquête uitgezet en hebben we inwoners bijeenkomsten georganiseerd. Ook hebben we een netwerk gevormd van 35 partijen, kringloopwinkels, zorginstellingen en ondernemers waarmee we meerdere bijeenkomsten hebben gehad.

Hierdoor zijn kansen en belemmeringen in kaart gebracht, partijen gevonden die samen willen werken. Mede op basis daarvan is dit beleidsplan tot stand gekomen. Ook de uitvoering van dit beleid gebeurt in samenwerking met deze en meer partijen die aansluiten.

Daarbij is aan het 'inwonerspanel klimaat' over de vier hoofdthema's; *landbouw*, *consumptiegoederen*, *bouw & infrastructuur*, *bedrijven* telkens drie vragen voorgelegd. Er kan geconcludeerd worden dat het inwonerspanel over het algemeen tevreden is over de doelstellingen. De doelstellingen voor het thema *bedrijven* mag ambitieuzer volgens het inwonerspanel. Het voorstel is om de doelstellingen bij *bedrijven* niet aan te passen. Er is voor gekozen in de beginfase van het beleid circulaire economie vooral bedrijven bewust te

maken van het thema circulaire economie. De behoefte van ondernemers is te inventariseren en koplopers zichtbaar te maken ter inspiratie voor andere bedrijven.

Via onderstaande link zijn alle antwoorden van het inwonerspanel te bekijken.

<https://www.mentimeter.com/app/presentation/7ea658f4e6f7fb6cedc28713e9e98fdd/8203a71ce06f>

UITVOERING, PLANNING EN ORGANISATIE

Op 6 februari 2023 wordt het document voorgelegd aan de commissie, de raad en andere geïnteresseerde worden op 16 januari 2022 bijgepraat via een raadsinformatieavond. Het uitvoeringsprogramma is voor 2023 en 2024. Er komt een jaarlijkse evaluatie van de uitgevoerde acties en projecten, hierbij worden de resultaten en ervaringen in beeld gebracht en leerervaringen geïnventariseerd. Op basis van deze informatie wordt, waar nodig, de koers aangepast en invulling gegeven aan de daaropvolgende uitvoeringsagenda. De raden, colleges en de werkorganisatie van de BUCH gemeenten worden vroegtijdig bij de ontwikkelingen betrokken.

BIJLAGEN

Beleidsvoorstel Circulaire Economie 2023-2026 + Uitvoeringsprogramma 2023-2024

ACHTERLIGGENDE DOCUMENTEN

Ambitiedocument Programma Klimaat
Grondstoffenplan 2019-2025 Heiloo

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Heiloo

F.H.W. de Jong
gemeentesecretaris

M. ten Bruggencate
burgemeester